

I – Brain & PILLS

DAG VAN DE WETENSCHAP

Zondag
24 NOV '13
13u – 19u
UFO, Gent

Een symposium over
de medicalisering van
ons brein en zijn

PROGRAMMA

UURSCHEMA

UFO A	UFO B
<p>13u10 – 14u15 DEBAT</p> <p>DEBAT: DSM-V MEDICALISERING Zin en onzin van de bijbel van de psychiatrie Ariane Bazan, Paul Cosyns, Geert Dom <i>Moderator: Annemie Peeters</i></p>	
<p>14u30 – 15u20 PRESENTATIE</p> <p>Het brein tussen wetenschap en samenleving Geerdt Magiels</p>	<p>14u30 – 15u20 PRESENTATIE</p> <p>Natuurlijke behandelingen voor het brein: supplementen, kruiden, homeopathie, psycho-gymnastiek, ... Wim Betz</p>
<p>15u35 – 16u25 PRESENTATIE</p> <p>Alcohol, blowen of toch maar beter smart drugs in de toekomst? Geert Dom</p>	<p>15u35 – 16u25 PRESENTATIE</p> <p>Psychofarmaca, therapie of keurslijf? Frieda Matthys</p>
<p>16u40 – 17u30 PRESENTATIE</p> <p>Stigma en discriminatie van mensen met een psychische kwetsbaarheid: een onderschat probleem? Chantal Van Audenhove</p>	<p>16u40 – 17u30 PRESENTATIE</p> <p>Illusies van eeuwige jeugd verkopen goed, maar blijven bedrog. Luc Bonneux</p>
<p>17u45 – 18u50 DEBAT</p> <p>DEBAT: GEZONDHEIDSEUCATIE ALS REACTIE OP MEDICALISERING Kijk ma, zonder pillen! Hendrik Cammu, Dirk Deboutte, Peter De Deyn, Jan Van Speybroeck <i>Moderator: Annemie Peeters</i></p>	

INTRODUCTIE

Medicalisering wordt algemeen omschreven als het proces waarbij normale aspecten van het leven meer en meer in termen van ziekte en gezondheid worden benaderd. Ons dagelijkse leven komt daardoor steeds meer in de invloedssfeer van de medische wereld terecht.

Van alle Europese landen is België bij de topscoorders wat betreft de hoeveelheid antibiotica die jaarlijks per hoofd worden geslikt. Ook het aantal psychische aandoeningen en de daarbij horende diagnoses nemen steeds toe. Angststoornissen, sociale fobieën, burn-out en depressie, aandoeningen waar vroeger nauwelijks iemand van gehoord had, zijn nu schering en inslag. Ten dele terecht, ten dele misschien niet. Een op de vier westerse mensen zou een psychische aandoening hebben. De voorbije vijf jaar is het gebruik van antidepressiva met 32% toegenomen. Niet alleen volwassenen, maar ook kinderen, ontlopen deze trend niet. Gedragsproblemen bij kinderen worden steeds meer gemedicaliseerd. Steeds meer jongeren en kinderen krijgen het label ADHD opgespeld en dienen bijhorende pillen (onder meer rilatine) te slikken. Krijgen steeds meer kinderen het label omdat ze niet meer passen binnen de gedragsnormen die afwijken binnen een prestatiegerichte maatschappij? En/of is de medische kennis rondom de aandoening gewoon verbeterd en wordt er beter en sneller gediagnosticeerd? De meningen zijn verdeeld, getuige ook de uitgebreide media-berichtgeving over de verdeeldheid rond de nieuwe DSM 'Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders' – een psychiatrisch classificatiesysteem dat vandaag als basis gebruikt wordt voor diverse belangrijke beslissingen inzake geestelijke gezondheidszorg. Een maatschappelijk discours dringt zich op.

DOELSTELLINGEN VAN HET SYMPOSIUM

- 1 Het onderzoek dat aan de Vlaamse universiteiten gebeurt rond het fenomeen 'medicalisering' in kaart brengen en naar een breed publiek communiceren.
- 2 Het belang van dit onderzoek aantonen door verbanden te leggen met een brede waaier aan maatschappelijke problemen, vragen en verzuchtingen, waarbij we het stimuleren van een maatschappelijk debat over deze kwesties expliciet tot onze doelstellingen rekenen.
- 3 De beeldvorming en stigmatisering rond hersenaandoeningen nuanceren aan de hand van wetenschappelijk gevalideerde beelden.

DEBAT

13u10 – 14u15 UFO A
DEBAT: DSM-V MEDICALISERING

Zin en onzin van de bijbel van de psychiatrie

Ariane Bazan, Paul Cosyns, Geert Dom

Moderator: Annemie Peeters

De media staan er vol van, de Belgen lijden aan steeds meer mentale kwalen en slikken steeds meer pillen om die in bedwang te houden. De publicatie van de DSM-5 (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, versie 5) lokte een storm van verontwaardiging uit omdat de indruk ontstond dat vanaf nu elke mens als een psychiatrische patiënt kan worden gediagnosticeerd. Natuurlijk wordt de soep nooit zo heet gegeten als die geschonken wordt, er waren ook rapporten die de waarde van de vernieuwde bijbel van de diagnostiek in de psychiatrie tijdig, gepast en nuttig vonden. In dit debat zullen drie experts proberen meer duiding te geven. We stellen vragen als 'Wat is een mentale stoornis?' of 'Wat is nu de grens tussen normaal en abnormaal'. De DSM stelt verder dat 'de diagnose van een mentale aandoening klinische betekenis moet hebben'. We moeten ons dan ook de vraag stellen wat 'klinische betekenis' dan wel is, en wie dat bepaalt?

17u45 – 18u50 UFO A
DEBAT: GEZONDHEIDSEDUCTIE ALS REACTIE OP MEDICALISERING

Kijk ma, zonder pillen!

Hendrik Cammu, Dirk Deboutte, Peter De Deyn, Jan Van Speybroeck

Moderator: Annemie Peeters

Om te kunnen functioneren in een steeds meer competitieve en complexe maatschappij wordt er (te)veel gevraagd van ons brein. Het is dan ook niet verwonderlijk dat in zulke situatie steeds meer problemen van psychologische en psychiatrische aard worden onderkend en gediagnosticeerd. Diagnoses hebben de 'bijwerking' dat er vaak pillen voor worden ontwikkeld en voorgeschreven. Nochtans is dat dikwijls niet nodig en zijn er alternatieven. Hersenwetenschappers onderzoeken hoe onze hersenen functioneren in gezondheid en ziekte, en proberen de complexiteit daarvan te doorgronden. En alhoewel de kennis nog fragmentair is wil dat niet zeggen dat we geen kennis hebben over wat bvb gezondheid van het brein nu eigenlijk betekent, en hoe we daar iets aan kunnen doen. Zo is er heel

wat onderzoek gevoerd naar hoe we best gezond ouder worden en hoe we onze geestelijke capaciteit kunnen bewaren, zo niet verbeteren zonder de apotheek te bezoeken. Toch moeten we vaststellen dat er niet altijd een eenduidig standpunt is over wat nu gezond is voor ons brein en zijn. Er zijn ook verschillende methodes die claimen dat ze in staat zijn om de capaciteit van de hersenen op te krikken, en die gretig gebruikt worden, bijvoorbeeld oa. stimulerende middelen bij studeren en tDCS (transcraniale gelijkstroom stimulatie) om het geheugen te verbeteren. In dit debat gaan we in op de vraag hoe opleiding, opvoeding en algemene kennis mensen kan helpen weerwerk te bieden tegen de verleiding om voor alles naar een pil of andere te grijpen om het hoofd te bieden aan de nieuwe realiteit of de occasionele tegenslag.

PRESENTATIE

14u30 – 15u20 UFO A

Het brein tussen wetenschap en samenleving. Geerdt Magiels

Wat weten we van het brein? Heel veel, maar tegelijkertijd ook erg weinig. Dat laat veel speelruimte voor mythevorming en stigma, zowel medisch, wetenschappelijk als cultureel. En voor alternatieve behandelwijzen, van bachbloesems tot psychoanalyse. En voor grote beloften over maakbare breinen, van diepe breinstimulatie tot het bionische brein. Tussen klachten en problemen enerzijds en diagnoses en therapie anderzijds gaapt een kloof waarin stigma en bijgeloof in velerlei vormen goed gedijen. Alleen voortschrijdend inzicht en enige nuchtere bescheidenheid zal die kloof kunnen dichten op basis van betrouwbare kennis over lichaam, brein en samenleving.

15u35 – 16u25 UFO A

Alcohol, blowen of toch maar beter smart drugs in de toekomst? Geerdt Dom

Alcohol en in een latere fase drugs zijn historisch en neurobiologisch ingebed in de ontwikkeling van de mensheid. Een vorm van medicalisering ver vooraleer deze term werd uitgevonden. Een belangrijke vraag is welke plaats deze producten zullen blijven innemen in onze verdere maatschappelijke en neurobiologische ontwikkeling. Zijn deze drugs

voldoende "smart" om onze toekomst mee te bepalen? Of gaan we met zijn allen aan de echte smart-drugs?

16u40 – 17u30 UFO A

Stigma en discriminatie van mensen met een psychische kwetsbaarheid: een onderschat probleem? Chantal Van Audenhove

Psychiatrische patiënten komen meestal in the picture naar aanleiding van zeer ernstige en schokkende gewelddaden. Nochtans is dit een zeer onjuist beeld: mensen met psychische problemen zijn veel vaker het slachtoffer dan de dader van geweld en mishandeling. Het stigma dat gepaard gaat met psychische problemen is daarenboven een belangrijke uitlokkende factor voor suicide. In deze presentatie worden een aantal feiten uit internationaal onderzoek op een rijtje gezet en getoetst aan de situatie in Vlaanderen.

14u30 – 15u20 UFO B

Natuurlijke behandelingen voor het brein: supplementen, kruiden, homeopathie, psycho-gymnastiek... Wim Betz

Het aanbod aan "natuurlijke", niet-chemische methodes om het brein te genezen of verbeteren is rijk en gevarieerd, en ze verkopen goed. Wondermiddelen, illusies of boerenbedrog? Een wandeling door het aanbod en de beloften, met bespreking. Moet de consument beter beschermd worden tegen valse beloften? Wat zegt de wet, wat doet de overheid?

15u35 – 16u25 UFO B

Psychofarmaca, therapie of keurslijf? Frieda Matthys

Psychofarmaca worden in ons land veel (te veel?) voorgeschreven. Zowel voor antidepressiva als voor kalmeermiddelen behoren we internationaal tot de koplopers. Deze geneesmiddelen zijn waardevol als ze op de juiste manier aan de juiste patiënten worden voorgeschreven. Medicamenteuze therapie is trouwens slechts een onderdeel van de totale behandeling.

16u40 – 17u30 UFO B

Illusies van eeuwige jeugd verkopen goed, maar blijven bedrog.

Luc Bonneux

Darwiniaanse theorie verklaart veroudering als een niet-adaptief proces. Als zoogdier leeft de mens lang, een gevolg van een lange jeugd met grote zorgbehoefte, nood aan effectieve ouders en ook grootouders. Maar als je dochter in de menopauze komt, is verder overleven overbodig. Organen falen, het organisme stort in. Falende hersenen op hoge leeftijd heten we beter ouderdomsdementie of seniliteit, om weer het onderscheid te maken met dementie op jongere leeftijd. Uit deze theorie volgt dat de zoektocht naar genetische oorzaken van seniliteit futiel is. Ouderdomsaftakeling is een universele karakteristiek, geen kenmerk van individuele genen. Seniliteit is evenmin een ziekte. Een pilletje tegen dementie betekent een pilletje tegen veroudering. Er is goed nieuws. Mensen leven langer in goede geestelijke gezondheid dan ooit, en dit zal zich doorzetten. Veroudering kan mogelijk worden uitgesteld door het moduleren van evolutionair bewaarde overlevingsmechanismen (het pilletje tegen veroudering). In een weldra zeer dichtbevolkte wereld, mag dat echter geen prioriteit voor onderzoek zijn.

BIO'S

ARIANE BAZAN

Ariane Bazan is doctor in de Biologie (Universiteit Gent) en in de psychologie (Université de Lyon). Ze is professor klinische psychologie aan de Université Libre de Bruxelles (ULB). Ze is psychoanalytica en auteur van het boek "Des fantômes dans la voix. Une hypothèse neuropsychanalytique sur la structure de l'inconscient" (Fantomen in de stem. Een neuropsychoanalytische hypothese over de structuur van het onbewuste.), uitgeverij Liber, 2007, heruitgegeven 2013. Ze is ook auteur van een hoofdstuk ("Een ziel laat zich niet als een lijf versnijden. Over de gevolgen van het medische model voor de mentale gezondheidszorg") in het recent verschenen boek samengesteld door Ignaas Devisch "Ziek van Gezondheid. Voor elk probleem een pil?" (De Bezige Bij). Ze is hoofdredactrice van het wetenschappelijk e-tijdschrift "Frontiers in psychoanalysis and neuropsychoanalysis" (een onderdeel van "Frontiers in Psychology").

WIM BETZ

Studeerde af als arts aan de Vrije Universiteit Brussel in 1970. Hij was huisarts te Heide-Kalmthout gedurende bijna 20 jaar. Hij werd hij diensthoofd van de huisartsopleiding aan de VUB. Sinds 2007 is hij emeritus. Hij doceerde o.a. Kritische beoordelen van wetenschappelijke literatuur, psycho-somatische ziekten, seksuologie en kritische studie van alternatieve geneeswijzen. Hij heeft reeds lang een speciale interesse voor bedrog en dwaalwegen in de wetenschap en vooral in de geneeskunde. Wim Betz volgde in de jaren 70 opleidingen voor homeopathie en manuele geneeskunde. Gedurende 5 jaar was hij expert voor de EU in het COST B4 programma: internationale samenwerking op gebied van research en bewijsvoering van alternatieve geneeswijzen. Betz is stichtend lid, jarenlang voorzitter en nu ondervoorzitter van SKEPP (Studiekring voor Kritische Evaluatie van Pseudo-wetenschap en het Paranormale). Sinds 2012 is hij lid van de commissies in het ministerie van volksgezondheid die voorstellen moet maken voor de erkenning van alternatieve behandelingen.

LUC BONNEUX

Luc Bonneux is publicist, epidemioloog en verpleeghuisarts. Hij is werkzaam in Nederland.

HENDRIK CAMMU

Hendrik Cammu is arts, gynaecoloog. Hij is werkzaam bij het UZ Brussel en aan de Fac. Geneeskunde van de Vrije Universiteit Brussel. Zijn wetenschappelijke interessedomains zijn Urologische gynaecologie en Perinatale epidemiolo-

gie. Hendrik Cammu zet zich als publicist ook in voor het populariseren van medische wetenschap.

PAUL COSYNS

Paul Cosyns is emeritus Hoogleraar Psychiatrie Universiteit Antwerpen, en emeritus directeur Universitair Forensisch Centrum UZA (behandelcentrum voor parafiele patiënten en daders van seksueel geweld). Hij is lid van de Koninklijke Academie voor Geneeskunde, het Raadgevend Comité voor Bio-ethiek en de Provinciale raad van de Orde van Geneesheren (gewezen voorzitter).

DIRK DEBOUTTE

Dirk Deboutte is doctor in de medische wetenschappen en emeritus hoogleraar kinder- en jeugdpsychiatrie aan de Universiteit Antwerpen en Universiteit Gent. Hij was ook hoofd van het Universitair Centrum Kinder- en Jeugdpsychiatrie ZNA en de onderzoeksgroep Geestelijke Gezondheidszorg Jeugd van het Collaborative Antwerp Psychiatric Research Institute (CAPRI) van de Universiteit Antwerpen. Hij verrichtte divers onderzoek in het domein van de etiologie en evidence based behandeling van psychopathologie bij kinderen en jongeren.

PETER DE DEYN

Peter De Deyn studeerde Geneeskunde aan de Vrije Universiteit Brussel (1982) en begon zijn loopbaan in de Neurologie aan het Born-Bunge Instituut aan de Universiteit Antwerpen. Hij werd er departementshoofd Neurochemie en Gedrag in 1989. Van 1990 tot 2011 was hij Hoofd van het Departement Neurologie in het ZNA Middelheim ziekenhuis en de Geheugenkliniek Antwerpen. Sinds 1994 is hij Professor Gedragsfysiologie en Neurologie aan de Universiteit Antwerpen en sinds oktober 2005 is hij Wetenschappelijk Directeur van het Born-Bunge Instituut. Peter De Deyn is voorzitter van het Ethisch Comité Ziekenhuis Netwerk Antwerpen en de Ethische Commissie Dierproeven van de Universiteit Antwerpen. In 2011 werd hij tevens directeur van het Alzheimer Research Centrum aan het UMCG te Groningen, Nederland. Peter De Deyn zetelt in het bestuur van Breinwijzer vzw.

GEERT DOM

Geert Dom is psychiater en heeft zich gespecialiseerd in verslavingsproblemen. Hij is verbonden aan het Collaborative Antwerp Psychiatric Research Institute (CAPRI) van de Universiteit Antwerpen (UA) en aan de Radboud Universiteit, Nijmegen, Nederland. Daarnaast is hij hoofdge-

neesheer van het PC Broeders Alexianen te Boechout. Momenteel is hij voorzitter van de Vlaamse Vereniging voor Psychiatrie (VVP) en lid van het bestuur van de European Psychiatric Association (EPA).

GEERDT MAGIELS

Geerdt Magiels studeerde biologie (plantkunde/ecologie) en filosofie aan de Universiteit Antwerpen en wetenschapsfilosofie aan de University of Sussex (UK). Hij behaalde een doctoraat aan de Vrije Universiteit Brussel met een proefschrift over Jan Ingenhousz, de ontdekker van de fotosynthese. Hij is publiceerde meerdere boeken, zoals het recente "Van zonlicht tot inzicht" en recenseert boeken in de Standaard der Letteren en op Cobra.be. Zijn kritische stem is ook te horen bij 'Joos' of 'Nieuwe feiten' op Radio 1.

FRIEDA MATTHYS

Frieda Matthys is diensthoofd psychiatrie in het UZ Brussel en docent psychiatrie aan de Vrije Universiteit Brussel. Ze is ook voorzitter van VAD (vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen).

ANNEMIE PEETERS

Annemie Peeters is journaliste op de VRT. Ze presenteerde tot voor kort het consumentprogramma Peeters & Pichal op Radio 1, en op televisie het zondagse nieuwsprogramma De Zevende Dag. Ze werkte ook als producer, onder andere van het kinderprogramma Voeten Vegen. En ze was columniste in Milo en Het Nieuwsblad.

CHANTAL VAN AUDENHOVE

Chantal Van Audenhove is buitengewoon hoogleraar aan de faculteit Geneeskunde van de KU Leuven. Zij is directeur van LUCAS, het Centrum voor Zorgonderzoek en Consultancy en promotor-coördinator van het Steunpunt Welzijn Volksgezondheid en Gezin. De vermaatschappelijking van de geestelijke gezondheidszorg is een van haar onderzoeksthema's.

JAN VAN SPEYBROECK

Jan Van Speybroeck is directeur van de Vlaamse Vereniging voor Geestelijke Gezondheid.

PRAKTISCH

GRATIS INKOM
Geen reservaties mogelijk
Geen voorkennis vereist
Het programma start om 13u00
De deuren gaan open om 12u30

BEREIKBAARHEID

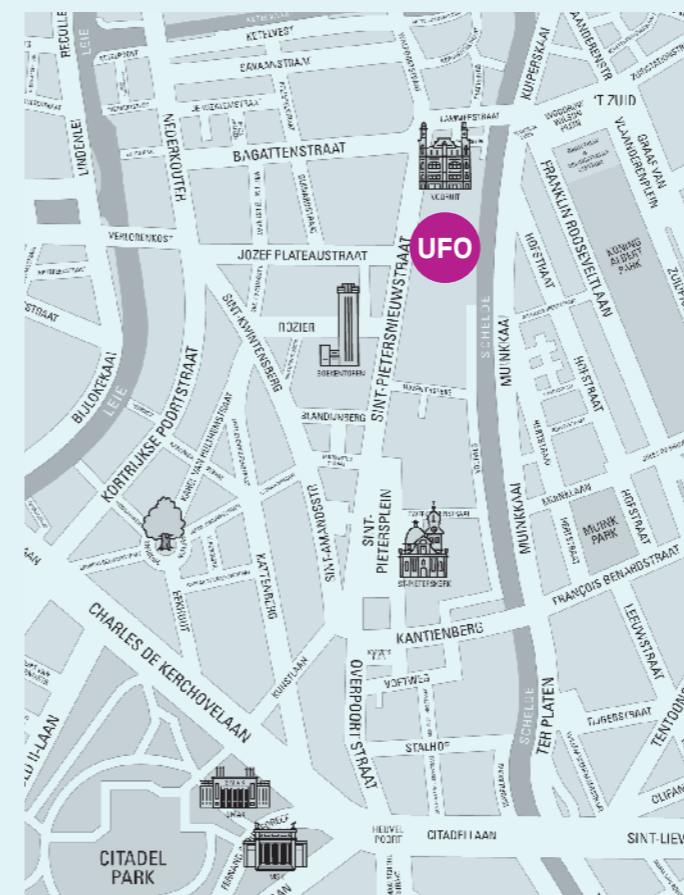
Universiteitsforum (UFO)
Sint-Pietersnieuwstraat 33
9000 Gent

MET DE WAGEN

Vanuit Antwerpen, Brussel, Oostende, Kortrijk (E40, E17).

Volg uitrit 'Gent Centrum', daarna volgt u 'Alle Richtingen'. Eens beneden draait u aan de verkeerslichten (onder het viaduct) links de stadsring op. Deze volgt u tot aan de tweede verkeerslichten. Daar slaat u rechts af, de Overpoortstraat in. Rij tot aan het Sint-Pietersplein, waar u kan parkeren in de ondergrondse parking.

Het studiecentrum Open Universiteit vindt u in het Universiteitsforum (UFO), Sint-Pietersnieuwstraat 33, op wandelafstand van de parking. De Sint-Pietersnieuwstraat is exact aan de andere kant van het Sint-Pietersplein als waar u er op gereden bent.

Om Gent binnen te rijden via het Zuidplein (andere ondergrondse parking), volgt u vanop de E40 of E17 afrit 'Gent Centrum'. Kies daarna opnieuw 'Gent Centrum' (NIET 'alle richtingen'). Eens beneden rijdt u rechtdoor aan de verkeerslichten (het Zuidpark ziet u aan uw linkerkant). Blijf op de linkerstrook en rijd zo de ondergrondse parking binnen. Bij het verlaten van de parking houdt u de bibliotheek op uw linkerkant en het shoppingcenter op uw rechter en wandelt u naar boven. U steekt aan de verkeerslichten over en loopt de Lammerstraat door. Op het einde (aan de verkeerslichten) gaat u naar links. Iets verder op uw linkerkant vindt u het studiecentrum op de eerste verdieping van het Universiteitsforum (UFO).

MET HET OPENBAAR VERVOER

Van Gent Sint-Pieters naar het studiecentrum Open Universiteit.

- Tram 1 (halte Verlorenkost of Savaanstraat)
- Tram 21 of 22 (halte Zuid)
- Bus 55 (S), 57, 58 (S), 70 t.e.m. 72, 76 t.e.m. 78 (halte Zuid)

Opgelet! Er zijn momenteel werken waardoor het openbaar vervoer met tram of bus iets anders verloopt. U kan best informatie vragen in het station.

Als u afstapt aan halte Zuid, houdt u op het plein de bibliotheek op uw linkerkant en het shoppingcenter op uw rechter en wandelt u naar boven. U steekt aan de verkeerslichten over en loopt de Lammerstraat door. Op het einde, aan de verkeerslichten, gaat u naar links. Iets verder op uw linkerkant vindt u het studiecentrum op de eerste verdieping in het Universiteitsforum (UFO).

BREINWIJZER VZW

Breinwijzer vzw brengt actoren uit zowel de neurowetenschappen, de zorgsector als het ruime publiek samen, om zo samen te zoeken naar en richting te geven aan een maatschappelijk verantwoorde evolutie en impact van de neurowetenschappen (neuro-ethiek).

Breinwijzer is een onafhankelijke pluralistische organisatie die ijvert voor een open en participatieve dialoog op voet van gelijkwaardigheid tussen het ruime publiek, beleidsmakers en betrokken experts.

CONTACT

- Rik Achten
Woordvoerder I-Brain & Pills
T. 09 332 40 71
- Virginie Ameye
Educatief medewerker Breinwijzer vzw
T. 0477 57 94 94
- Eva De Vlieger
Coördinator I-Brain & Pills & Breinwijzer vzw
T. 0496 29 71 07
info@breinwijzer.be – www.breinwijzer.be

In onze raad van bestuur zetelen:

- Prof. Rik Achten (Neuroradiologie UZ Gent, Directeur Gifmi): voorzitter,
- Prof. Fred Brackx (Dept. Wiskunde Analyse UGent),
- Prof. Christophe Lafosse (Klinische Neuropsychologie K.U.Leuven / Directeur strategie en wetenschapsbeleid Revalidatieziekenhuis RevArte),
- Prof. Peter De Deyn (Dept. Biomedische Wetenschappen Universiteit Antwerpen, Directeur Alzheimer Research Centrum aan het UMCG te Groningen, Directeur Instituut Born-Bunge),
- Eva De Vlieger is de oprichter en dagelijks bestuurder.

SPONSORS & PARTNERS

WWW.BREINWIJZER.BE